

Ján Jesenský, jeho přínos pro kriminalistiku

prof. PhDr. Jiří Straus, DrSc.

Fakulta právních a správních studií, Vysoká škola finanční a správní, Praha

doc. JUDr. Mgr. František Vavera, Ph.D., LL.M.

Fakulta právnická, Západočeská univerzita v Plzni

Abstrakt: Článek pojednává o významné osobnosti soudního lékařství Jánu Jesenském, který provedl v roce 1600 v Praze veřejnou a tiskem dokumentovanou pitvu lidského těla. Význam veřejné pitvy v Praze je nutno vidět v historickém kontextu. Šlo o nespornou snahu pozdvihnout lesk pražského Karlova učení a vrátit universitu do svazku významných evropských učilišť. Vědecký význam uskutečněné pitvy byl minimální, ale význam společenský byl enormní. Díky Jesenskému byla pitva, potažmo ohledání mrtvol, začleněno do trestního procesu. V článku se autoři snaží přiblížit život Jána Jesenského a jeho přínos pro rozvoj kriminalistiky.

Abstract: The article deals with an important figure of forensic medicine, Ján Jesenský, who dissected a human cadaver on a public and press-documented performance in Prague in 1600. The importance of a public dissection in Prague can be seen mainly in historical context. It was an indisputable effort to raise the importance of Charles University in Prague and its return to a union of an important European state-governed educational institutions. The scientific significance of the dissection was overshadowed by the social impact. Thanks to Jesenský, the cadaver dissection, and therefore the autopsy, was included in the criminal process. The authors of this article bring closer the life of Ján Jesenský and introduce his contribution to the criminalistics development.

Klíčová slova: soudní lékařství, pitva, Jan Jesenius, lidské tělo, mrtvola, kriminalistika

Key words: forensic medicine, dissection, Ján Jesenský, human body, cadaver, criminalistics

Úvod

Když se řekne jméno Ján Jesenský, skoro každý si vybaví veřejnou pitvu v českých zemích, která se uskutečnila v roce 1600 a byla jedním z kroků ke vzniku soudního lékařství. Propojení soudního lékařství a kriminalistiky je dlouhodobé, staletími propojené a má společný společenský význam a účel. Soudní lékařství, které se též využívá při vyšetřování trestných činů, je těsně spjato s kriminalistikou, ovšem tento vědní obor neztratil svůj samostatný charakter přírodní vědy. Je to tím, že otázky řešené soudním lékařstvím (jakož i ostatních forenzních disciplín) při vyšetřování trestných činů patří zpravidla k základním úkolům této vědy. Tuto povahu mají například otázky příčin smrti a jejich znaků na těle, mechanismu tělesných poškození, vlivů různých faktorů na životní funkce atd. Odrhnout řešení těchto otázek od lékařství není možné. Proto soudní lékařství existuje ne jako odvětví kriminalistiky, kriminalistické techniky, ale jako odvětví obecného lékařství¹.

Stručné curriculum vitae

Ján Jesenský, známý také jako Jan z Jesenu, či latinsky zvaný Jan Jessenius, byl významný slovenský lékař, po-

litik a filozof. Narodil se 27. prosince 1566 ve Vratislavi (dnes Wrocław, Polsko) do rodiny evangelíků, kteří patřili ke šlechtě, ale žili spíše měšťanským životem, neboť se svým majetkem nevyrovnali tehdejší šlechtě slezské metropole. Předkové Jesenského pocházeli ze středoslovenského Turce² a svým jménem byli spjatí s vesničkou Horní Jaseno. V roce 1562 dostali Jesenští od krále Ferdinanda svůj znak s jasanem³.

Ve Vratislavi vystudoval Ján Jesenský Alžbětino gymnázium, poté studoval filozofii a medicínu na univerzitě v německém Wittenbergu (od roku 1583). Ve studiích pokračoval na univerzitě v Lipsku (od roku 1585) a poté v italské Padově (od roku 1588). Roku 1587 obhájil disertaci nazvanou „*Zda jsou lidské duše smrtelné*“. Od roku 1588 studoval v Padově (Padova, dnes město v severní Itálii), kde měl možnost setkat se s mnoha věhlasnými lékaři té doby. Dnešními slovy by se dalo říct, že byl „v centru dění“. Padovská univerzita je jednou z nejstarších na světě a samotné město v 13. a 14. století patřilo k centru humanity a vědy. V roce 1591 zakončil studia doktorátem medicíny (za spis „*O onemocnění žluči při třídenní zimnici*“), současně získal i doktorát z filozofie (za práci „*O nároku lidu na odpor proti tyranům*“). Za zmínku stojí, že titul doktora filozofie je ale Jesenskému přiznán až univerzitou v Praze. Univerzita v Padově (ka-

¹ Více viz PJEŠČAK, J. *Kriminalistika*. Praha: Naše vojsko. 1. vydání, 1966, s. 10.

² Dnes region Turiec (střední Slovensko, okolí města Martin).

³ POLIŠENSKÝ, J. Jan Jesenský – Jessenius. *Svobodné slovo*. Praha: 1965, s. 13.

tolická) mu jej jako evangelíkovi přiznat odmítla⁴. V roce 1594 se Jessenius stal profesorem chirurgie a krátce nato i anatomie, o tři roky později děkanem lékařské fakulty, a nakonec i rektorem celého vysokého učení v Praze.

Po návratu do polské Vratislavi působí Jessenius jako lékař, poté jako profesor anatomie a chirurgie na univerzitě v saském Wittenbergu (od roku 1597 je jejím rektorem). Zároveň je ve službách sasko-výmarského kurfiřta Friedricha Viléma jako dvorní lékař. Jesseniova ctižádost se zde naplno projevila, neboť po necelých dvou letech stanul v čele Wittenberské univerzity coby její rektor a v této funkci sepsal četná filosofická a lékařská díla. Finance na jejich vydání získal sňatkem s bohatou Marií Felsovou, kterou si vzal ještě ve Vratislavi⁵. Manželka Marie zemřela v roce 1612.

Do Prahy přijel Ján Jesenský v roce 1600 a v Rečkově koleji je Jesseniem provedena první veřejná pitva lidského těla v Praze. Pitváno je tělo oběšence, popis pitvy pak vydá Jesenský v roce 1601 v devíti přednáškách pod názvem „*Anatomiae Pragae anno MDC solenniter administratae historiai*“. V roce 1601 vydal několik dalších odborných spisů, a to *Chirurgické učení*, *Traktát o kostech* a práci o diagnostice nazvanou *Semeiotiké*. Je také autorem spisů *O krvi*, *O moru* a *O duši a lidském těle*.

Necelé dva roky uplynuly od pražské pitvy a Jessenius byl pozván na pražský dvůr, kde se stal lékařem. Nicméně se mu nepodařilo dosáhnout mety nejvyšší, a sice stát se osobním lékařem císaře Rudolfa II. A tak v roce 1608 odešel z Prahy a usadil se v Bratislavě, když pochopil, že na pražském dvoře za vlády Rudolfa II. se mu nebude dařit.

V roce 1608 Jesenský Prahu opouští a vstupuje jako osobní lékař do služeb bratra Rudolfa II., Matyáše. Ve službách uherského krále a budoucího habsburského císaře je až do roku 1612. V roce 1617 se Jesenský vrátil do Prahy a byl zvolen rektorem univerzity a v roce 1618 se pak stává profesorem historie. Jeho funkce rektora je ale spíše diplomatická než reprezentativní, vědecká či pedagogická (jak ji známe dnes).

V březnu roku 1618 je Jesenský v uherském Prešpurku (dnešní Bratislava) zatčen a převezen do Vídně, kde je pak až do prosince 1618 vězněn. Po propuštění a návratu do Prahy se vrací na rektorský post pražské univerzity. Z této pozice se stává vůdčí osobností stavovské reformace. Při korunovaci Friedricha V. Falckého českým králem v roce 1619 pak Jessenius pronáší slavnostní řeč, nového krále doprovází jako delegát českých stavů při jeho jednáních na Moravě a ve Slezsku, později vede samostatně diplomatické mise do Uher.

Po bitvě na Bílé hoře a nástupu císaře Ferdinanda II. Habsburského na český královský trůn je Ján Jesenský zatčen a odsouzen k trestu smrti. Dne 21. června roku 1621 je spolu s dalšími šestadvaceti „českými pány“ popraven sekýrou kata Jana Mydláře, když mu byl předtím vyříznut jazyk. Jeho hlava, společně s hlavami dalších jedenácti po-

pravených je pak pověšena na pražské Staroměstské věži, kde je až do roku 1631, kdy je umístěna v Týnském chrámu.

Veřejná pitva v Praze

Ján Jesenský se ve své době zařadil mezi nejpůvodnější lékaře tehdejší doby – zejména proto, že provedl v české metropoli první veřejnou a tiskem dokumentovanou pitvu lidského těla. Nejednalo se však o první veřejnou zaldokumentovanou pitvu v našich zemích. Ta proběhla o pár let dříve, 28. listopadu 1594 v Brně, kdy ji provedl Šimon Grynaeus. Nicméně pitva vykonaná Janem Jesenským byla a je mnohem známější a má mnohem širší dopad. Pitva byla započata 8. června a ukončena 12. června 1600, za velké účasti obecního v čele s kancléřem Lobkovicem v Rečkově koleji (u kostela svatého Štěpána Menšího v Praze na Starém Městě). Při pitvě mu asistovali dva lékaři, a to Adam Zalužanský ze Zalužan a Adam Hubert z Riesenpachu. Jesseniiovi pomáhali a vše připravili, například též vyplatili mrtvolu muže, aby měl Jessenius co pitvat. V té době byl Jessenius profesorem anatomie a chirurgie v Německu⁶, kde provedl již řadu pitev. Popis pitvy zpracoval Jessenius ve spise *Anatomiae, Pragae, Anno M.D.C. abs se solenniter administratae historia*, který vydal v univerzitním městě Wittenbergu. Dnešním jazykem bychom mohli říci, že se jednalo o čtivou a poutavou popularizační knihu, ve které se autor vyvaroval uvádění mnoha odborných termínů, aby ji zpřístupnil laické veřejnosti. Nutno ovšem poznamenat, že její vědecký přínos pro anatomické poznání byl minimální.

Pětidenní pitvu těla v Praze popraveného muže zahájil Jessenius ve čtvrtek 8. června 1600. Zhlédlo ji přes tisíc vědychtivých lidí, ať již vzdělanců, nebo pouze zvědavých měšťanů a učenců. Jessenius se na jejím počátku omluvil, že se pitva koná v létě, a tudíž ji bude doprovázet nepříjemný puch. Pitva trvala čtyři dny do 12. června, což nebylo pro přihlížející příjemné vzhledem k tomu, že v této době nebylo běžné používání konzervačních prostředků. Proto se většina pitev prováděla v zimních měsících, kdy byly tyto problémy eliminovány za pomoci přírody. Dokonce i Jessenius se v úvodním slově k obecnímu zmiňuje o tom „jak je pro toto cvičení nevhodná sama doba“⁷. Vystává otázka, proč trvala pitva několik dnů. To po pravdě řečeno nedokážeme v dnešní době říci. Lze si to snad vysvětlit tím, že přihlíželi v podstatě laici, pozvaní šlechtici, od kterých se očekávalo, že by nějakým způsobem mohli finančně přispět na znovuoobnovení lékařské fakulty. Byli tam i studenti, ovšem nikoliv medicíny, ale artistické fakulty, která jediná v Praze zbyla. Pravděpodobně se rovněž počítalo s tím, že tito laici nevydrží sledovat pitvu celý den, proto to bylo asi rozdělené⁸. V letech 1604 a 1605 pak

⁴ Dostupné z: <http://zivotopisonline.cz/jan-jesensky-27121566-2161621-lekar-dvou-cisaruv/> [online]. [cit. 2020-12-13].

⁵ PONDĚLÍČEK, R. *Jan Jesenský – Jessenius*. Praha: Bakalářská práce, FF UK, 2009, s. 41.

⁶ Vědecké hodnosti tehdy, ale někde i dnes, jsou spjaty přímo s danou univerzitou a místem. Tedy nebyl automaticky Jessenius profesorem v Praze.

⁷ JESENIUS, J. *Průběh pitvy jím slavnostně provedené v Praze L.P. MDC, k níž byl přičleněn traktát o kostech*. Praha: Karolinum, 2004, 397 s.

⁸ Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/jan-jesenius-provedl-pred-420-lety-v-praze-prvni-verejnu-pitvu-8682673> [online]. 2020

proběhly v Praze další dvě pitvy, které vedl opět Jessenius. Jednalo se o pitvy novorozence a mladé ženy⁹.

Technicky byla pitva pouhou demonstrací spěšně vyňatých orgánů a končetin zbavených kůže. Popis pitvy zpracoval Jesenský až v roce 1601, několik měsíců po pitvě, za svého pobytu ve Wittenbergu. Elegantní latinský text je prokládán bajkami, citáty z bible a ze starších autorů. Podání je plastické, jako by autor právě předváděl jednotlivé orgány. V knize nejsou z hlediska tehdejší anatomie chyby, ale také nic nepřináší.¹⁰

Význam Jeseniovy pitvy je nutno vidět v historickém kontextu. Šlo o nespornou snahu pozdvihnout lesk pražského Karlova učení a vrátit universitu do svazku významných evropských učilišť. Doba i další Jeseniovy životní osudy neumožňovaly více¹¹.

Jesenského dílo týkající se jeho pražské pitvy pochází z roku 1601 a poprvé vyšlo ve Wittenberku pod názvem *Anatomiae Pragae*. Jedná se o důkladný popis právě proběhlé pitvy psaný podle tehdejších zvyklostí. Je nutno poznamenat, že toto dílo nebylo ani tak učebnicí, jako spíše popularizačním spiskem velebícím studium lidského těla. V době, kdy proběhla pražská pitva, přerušila lékařská fakulta při Karlově univerzitě svou činnost, takže veřejná pitva měla spíše povzbudit v mocných lidech té doby zájem o lékařství a posílit tak pozici lékaře ve společnosti¹². Jesseniovi nešlo o zkoumání nových věcí, spíše se snažil popsat pitvu širšímu publiku.

Pitva je popsána v již zmiňované publikaci *Anatomie Pragae*. Její výňatek je následující¹³:

Výkon první začíná tím, co bychom dnes nazvali makroskopické pozorování, tedy základní orientaci nad danou částí lidského těla. Při popisu břicha na první pohled zarazí velký rozsah pojmů, které se k břichu, a jak později zjistíme nejen k němu, váží. Jessenius například vyjmenoval nejméně čtyři názvy pro tzv. spodní část břicha, tedy místo od pupku k ohanbí. Jak dále uvidíme, je to jev naprosto běžný, neboť i v dalších kapitolách vyjmenovává více termínů pro stejnou část, a navíc uvádí i etymologii daného termínu, povětšinou s ohledem na dnešní poznatky mylnou. Po úvodním seznámení se s termíny pokračuje Jessenius na kůži. Právě kůži věnuje podrobněji, rozděluje ji na vnitřní a vnější.

Druhý výkon se týká břišní dutiny a jejích orgánů, které Jessenius podrobněji rozvádí nejen z makroskopického hlediska, ale snaží se divákům přiblížit také jejich funkci. První na řadě je předstěra a okruží, jejichž stavbu a vzhled

popsal Jessenius poměrně přesně. Popisuje i dosti přesně střeva a žaludek.

Třetí výkon začíná rozbořem jaterní tkáně (jater) a zde se naplno projevuje Jesseniovo předchozí studium, protože játra řadí v intencích poznatků počínajícího XVII. století k orgánům krvetvorným.

Čtvrtý výkon se věnuje pohlavním orgánům, zde ovšem pouze mužským (spermatickým cévám, varlatům, penisu).

Pátý výkon začíná pitvou hrudníku a postupuje od nejsvrchnějších vrstev k těm nejspodnějším. Jessenius záměrně vynechal popis žeber a kůže.

Šestý výkon se týká krku a krčních útvarů, a to jak povrchových, tak i těch hlubokých. Jessenius sice tuto kapitolu, dle předmluvy, věnuje krku, tedy útvaru, který „spojuje hlavu s trupem a tvoří mezi nimi významnou dutinu“.

Sedmý výkon je věnován popisu hlavy a útvarů na ní, mezi které ovšem nespádají smyslové orgány, respektive oči a uši, kterým Jessenius věnoval samostatný Osmý výkon. Co se týče lebky, té se Jessenius věnoval až ve svém spisku „*De ossibus*“, takže ani ta zde není zastoupena. Hlava začíná popisem vlasaté části a dále kůže, která tento orgán kryje. Tato kůže je zvláštní svou stavbou a uspořádáním a Jessenius ji dělí na „pokožku, kůži a masitý polštář“.

Osmý výkon se celý týká smyslů, tedy zraku a sluchu. První na řadě je oko nazývané Jesseniem orgánem, který může „s použitím světla rozlišovat život od temnoty a smrti“, a z této věty jasně vyplývá, jak velkou důležitost neporušené zrakové funkci nejen Jessenius kladl.

Devátý výkon je věnován obličejí. Popisuje čelo, obočí, tvář, rty (včetně vousů), nos, nozdry, jazyk a další.¹⁴

Pitvu provedenou Janem Jeseniem zkoumala, byla jí přítomna a zejména ji i podporovala řada osob, převážně z tehdejší odborné veřejnosti, což dokládá i předmluva (předmluvy, úvodní slova) k vydané publikaci o průběhu pitvy. Celkově však možno konstatovat, že vědecký přínos této pitvy byl malý. Přesto má Jesenského pražská pitva velký historický význam, neboť v rozporu s názorem církve se Jesenský nebál veřejně pitvat lidské tělo a hledat vysvětlení poruch jeho činnosti ve změnách jeho hmotného podkladu.

První pitva v Praze a její význam

Význam první veřejné pitvy v Praze (první veřejná pitva v českých zemích byla vykonána již v roce 1594 v Brně) je možné hledat v několika směrech. Zejména se jednalo o prolomení určitého „tabu“ tehdejšího veřejného mínění, ale zejména o silnou propagaci vědeckého bádání tehdejší doby. Jeho aktivity lze považovat za významný faktor, který napomohl k propagaci a rozvoji soudního lékařství.

Soudní lékařství je samostatným lékařským vědním oborem, který vedle vlastních metod a poznatků používá i metod a poznatků jiných morfoloických, dynamických a klinických odvětví lékařské vědy (zejména patologie, ana-

[cit. 2020-12-10].

⁹ PONDĚLÍČEK, R. *Jan Jesenský – Jessenius*. Praha: Bakalářská práce, FF UK, 2009, s. 13.

¹⁰ Dostupné z: <https://anat.lf1.cuni.cz/historie/historie1.php> [online]. [cit. 2020-12-20].

¹¹ Dostupné z: <https://anat.lf1.cuni.cz/historie/historie1.php> [online]. [cit. 2020-12-20].

¹² PONDĚLÍČEK, R. *Jan Jesenský – Jessenius*. Praha: Bakalářská práce, FF UK 2009, s. 14.

¹³ Průběh pitvy je v českém (latinském) překladu a byl sepsán a vydán v publikaci: *Jan Jessenius z Jaseně průběh pitvy jím slavnostně provedené v Praze L. P. MDC, k níž byl přičleněn traktát o kostech*.

¹⁴ Využito viz BOROVSANÝ, L. *Jan Jessenius z Jaseně průběh pitvy jím slavnostně provedené v Praze L. P. MDC, k níž byl přičleněn traktát o kostech*. Praha: Karolinum, 2004, 645 s.

tomie, chirurgie a traumatologie, porodnictví, biochemie, genetiky aj.), případně i metod a poznatků jiných biologických, přírodních a technických věd. Soudní lékařství se významně podílí na posuzování, rozbořech a prevenci nedostatků v poskytovaných zdravotnických službách a prevenci lékařských chyb.¹⁵

Jeseniovův počín je nutno vztáhnout na dobu, kdy byla provedena pitva. Z hlediska trestního řízení se jedná o započatí doby inkvizičních procesů. Právo do té doby, tedy z pohledu trestního procesu zejména, bylo rázu výlučně slovanského, ovšem ustupoval formám procesu římsko-kanonického, jenž byl recipován jednak právu německému. Právě po Bílé Hoře, v roce 1627 pro Čechy a v roce 1628 pro Moravu, bylo schváleno obnovené zřízení zemské (za habsburského císaře Ferdinanda II).¹⁶

V rámci trestního procesu za Rakouska Uherska bylo ohledání mrtvol, včetně pitvy, důležitým soudním důkazem. Tyto úkony prováděl pouze lékař. Z hlediska ohledání mrtvol, nejprve před otevřením mrtvol, bylo třeba zajistit totožnost, zevrubné ohledání a mají být vyslechnuty všechny osoby zúčastněné. Ohledání mrtvol je způsobem složeného ohledání, kde musí být vedle osob k ohledání, přizváni dva lékaři, z nichž jeden musí být ranhojičem. V tomto případě vystupovali lékaři jako znalečtí svědci.¹⁷

Dalo by se do jisté míry říci, že Jesenský pitvu konal na vlastní odpovědnost. Její vědecký význam byl minimální, ale význam společenský byl enormní. Jak je výše uvedeno, dá se uvést, že i díky Jesenskému byla pitva, potažmo ohledání mrtvol, začleněna do trestního procesu.

Můžeme přínos uvést v těchto ohledech.

1. Pitva jako velké představení – Jesenský už měl s veřejnými pitvami své zkušenosti, neboť ve Wittenbergu, kde působil, sám na tyto pitvy zval obecnost. Určitě se jeho pozvání neminula účinkem, takže o diváky pro svá „představení“ neměl nouzi. Díky těmto zkušenostem ze svých předchozích angažmá mu nedělalo větší potíže uspořádat podobné divadlo i v Praze.
2. Jesenského dílo nemělo být ničím převratné, nemělo ani sloužit jako nová učebnice anatomie, ale mělo ukázat věčnost a lidskost těla. Jedná se pouze o popis pitvy, takže je logické, že Jessenius v úvodu a během samotného výkonu využíval znalostí, kterých nabyl během svých studií na Padovské univerzitě. Navíc samotné dílo sepisoval s ročním odstupem, takže je velmi pravděpodobné, že při popisu některých útvarů, které si přesně nepamatoval z pražské pitvy.
3. Pitva byla veřejná a podle jeho vlastních slov na ní bylo mnoho významných lidí té doby. Tímto velkolepým divadlem se zřejmě chtěl Jesenský dostat blíže k pražskému panovníckému dvoru, dodat vážnost vlastní osobě a ukázat, jakou kapacitou ve svém oboru je. A právě tato publikace mu to mohla umožnit.

4. Veřejná pitva byl skutek v našich krajích zcela neznámý, měl tento akt dodat vážnosti i samotnému vykonavatelé této pitvy, tedy Jesenskému, který zřejmě správně předpokládal, že pitva samotná přiláká velký počet zájemců a s velkou pravděpodobností vzbudí zájem i u vědychtivého vladaře, jakým v té době Rudolf II. bezpochyby byl. Je tedy logické, že se Jesenský snažil dostat co nejbliže k panovníkovi, i když i postavení dvorního lékaře nebylo, co se financí týče, zabezpečené povolání. Přesto skýtalo jisté společenské uznání, po kterém Jesenský toužil. To, že se mu tato věc nepodařila, nezáleží na jeho osobních kvalitách.

5. Z hlediska soudního lékařství i kriminalistiky měl Jessenius své následovníky. Například v roce 1725 vydává Jan František Löw z Erlsfeldu, profesor pražské univerzity, spis *Theatrum medicoiuridicum*. Dá se uvést, že se jedná o „první“, systematicky pojatou, soudně lékařskou publikaci vydanou v českých zemích, v níž se pojednává i o ranách a násilné smrti. Dále pak například lékař v Praze, Guldener von Lobes, sepsal publikaci *Position medico inaugurales* a v roce 1785 dostal povolení přednášet soudní lékařství.¹⁸

V žádném případě nelze Jesenskému upřít odborné znalosti a celkový rozhled, s jakým se svému oboru věnoval. I přes pozadí a poměry, v jakých se pražská pitva konala, patří mezi významné počiny v dějinách medicíny v českých zemích. Jesenský se tak nepřímo zasloužil o oprášení zašlé slávy lékařské fakulty v Praze, i když boj o její obnovení trval déle.

Z pohledu českého trestního práva je nutné uvést, že pitva, využití soudního lékařství, bylo využíváno dlouhodobě. Například již v roce 1925 v práci Viléma Polzera je využití soudního lékařství hojně využíváno a plně zakomponováno do kriminální a bezpečnostní služby. Je vnímáno ve zjevech na mrtvole, známkách smrti a i poranění na mrtvolách.¹⁹

V rámci procesních výkonů v řízení přípravném podle trestního řádu v roce 1925 byla povinnost přivzeti znalců. A právě šlo-li o úmrtí při podezření z trestného činu, muselo být před pohřbením uděláno ohledání mrtvol a pitva. Byla-li již mrtvola pohřbena, musela být exhumována, čekal-li by se nějaký výsledek od tohoto úkonu.²⁰

Z pohledu vývoje českého trestního práva i související kriminalistiky je počín Jesenského významný pro další úkon v rámci vyšetřování trestné činnosti. Lze uvést, že i díky Jeseniově veřejné pitvě byla tato v českých zemích uznána jako důkaz (jak je uvedeno výše i v rámci vývoje trestního práva). Další Jesenského zásluhy jsou diplomatické, či spíše politické, z hlediska jeho tehdejšího působení v rámci své doby. Snahou Jesenia bylo zejména „pozvednout“ české lékařství, českou vědu, a tedy český stát tehdejší doby.

¹⁵ Více viz DOGOŠI, M., HRBEK, J. *Soudní lékařství pro policisty a vyšetřovatele*. Praha: PA ČR. 1. vydání 1997, s. 9. ISBN 80-85981-53-X.

¹⁶ Více viz STORCH, F. *Řízení trestní rakouské I. a II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 64 a násl.

¹⁷ Více viz STORCH, F. *Řízení trestní rakouské I. a II. díl*. Praha: Wolters Kluwer, 2011, s. 197 a násl.

¹⁸ Více viz STRAUS, J. a kol. *Dějiny československé kriminalistiky slovem i obrazem*. Praha: Police history. 1. vydání. 2003, s. 9–10.

¹⁹ Více viz POLZER, V. *Praktická příručka kriminalistiky*. Kroměříž: J. Gusek, 1925, s. 136–141.

²⁰ Viz BURŠÍK, Z. *Řád soudu trestního*. Kroměříž: J. Gusek, 1922, s. 25–25.